

Landskap: Skåne Upptecknat av: *Longegerd Mårtensson*
 Härad: V. Göinge Adress:
 Socken: Ämnestad Berättat av: *Sven Johansson (f.d. kyrke värdm.)*
 Uppteckningsår: 1944 Född år 1868? i: *Vireslud, Monobergslän.*

Plats som vaktpojke. s. 1-3.
Skötsel arbetet. s. 3.
"Fånga haren". s. 3.
Klöver slåttarna. s. 3.
Vaka för att se sin tillkommande. s. 4.
Tröskning, - "se logkatten". s. 4.
Julkäven. s. 4.

H. P. 3

L. W. F. 30

(H. P. 3)

"

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 9410:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På våren 1878 blev meddelaren som liten pojke hämtad från sitt hem i Småland för att tjäntgöra som valtpojke i Ömsstad. Det var naturligt på den tiden, att man från gårdarna i Skåne, där behovet av arbetskraft var större än i de falliga smålandsbyarna utsände någon person att hämta småpojken från falliga barmillska familjer, och anställa sedan dessa som valtpojkar för sina djur. Någon lön i bonden för detta arbete utbetalades ej, men valtpojken hölls med bostad, mat och kläder. Han fick sliga upp bl. 4 f. m. och föra gårdens 6-8 kor ut på gräsbete. Hjälte ningen av dem skälla pigan osv. Det var också valtpojkens sak att se till fåren och svinen, som på den tiden förelkom rikligare än nu hos alla bönder.

Under vintern fick Sven Johansson

ACC. N:R M. 9410:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

återvända hem för att gå i skola. Tin att
böja med var det en "bringgångsskola", där
lektionerna hölls i olika gårdar av en "lä-
rarinna", men sedan fick skolan en fast lo-
kal som förestods av en riktig lärare. "Katekes,
bibliska historia, psalmboken och räkning" var
de ämnen barnen undervisades i. Förutom
mässkolan inkräktade sig meddelarens skol-
gång till denna enda vinter.

När Sven Johansson tjänat som
vaktpojke i 3 år på samma gård, tog han
plats som dräng hos Olof Nilsson på Vilan.
Den första dränglönen var 10 kr. för somm-
ren + mat och kläder. En piga hade 8 kr. om
året utom ett linland som hon på sina få
lediga stunder fick ståle själv. Ibland kunde
hon även få stålla en skäppa potatis till sina
föräldrar på bondens land.

Vid denna tid
var folkskolan
obligatorisk.

ACC. N:R M. 9410:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Maten var "rätt fram" d. v. s. ganska enkel. Till frukosten 27 serverades potatis och ibland fläsk, till middagen fick man ofta ärt- eller kött-soppa och gröt eller "risen-välling". När det skulle vara fint, bjöds på räggkaka, rökt fläsk och "risengröt". På kvällen åt man selt sill.

Vid skörden behöffer, skan nämen med skära, och pigorna som ibland kunde vara en rad på 15-20 st., följde efter och band. När man skördade gräs, "fångade" man "haren". Det var bara gammelt prest, prästod meddelaren. Man började i ytterkanalen och skan runt fälet, tills stycket som ännu var kvar att skörda blev mindre och mindre. Imerst i denna lilla plätt fanns haren.

Vid midsommartid slags blöyer. Då kunde det hända att man fick

ACC. N:R M. 9410: 4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

arbete till klokan 8 på kvällen några middags-
afton. Sedan var det sed att dansa och even-
tyrellt också vaka för att se sin tillkommande.
Det senare skulle man göra "mol njäv" under lyst-
nad vid ett vägrkål eller vissa andra bestända
platser eller också gå till sin kyrkor, "men då
gäade det att raske på, så man fram med alla
sin under nattens loyp."

När det var tid att tröska, kom
tröskemännen till sin bonden. Då barnen kom in
på lojen och ville se på arbetet, frågade tröske-
männen dem: "Vill ni se lojkallen?" och så kläm-
de de barnen om nassen med plöjens (slagan).

På frågan om julkärven tog av
sista kärven, svarade meddelaren att så ej var bruk-
ligt. Till julkärve tog man vilken kärve som helst
in lojen.

Såvälka har Johnsson endast hört

? orisligt!

Lelas om. Det höd man balsade sin jule skulle
räcka ända till bokal park. Den rista julekalen
skulle sparas till hälsarna, innan de skulle ut.

Från 1893 hade Sven Johansson
eggt lantbruk om 7-8 tunnland om med en
häst och två kor. Boningshuset där Johansson
ännum bor, ehuru han övergivit lantbruket, är
mycket gammalt och består av "skorstenen" (kåket)
i vilket man kommer in direkt utifrån, och två
rum, ett på var sida om "skorstenen". Han gifte sig
1894 med en kvinna som till sitt 25:te år varit
piga på en gård, varifrån hon inte fick flytta, förän
hon skaffat en ny piga. I lön hade hon 80 kr. om
året, 15 kr. för det första halvåret och 65 kr. för det
andra, som var mera arbetsamt.

År 1900 blev Johansson kyrko-
värdare, en nyssla som hans son nu övertagit.
Meddelaren påstår sig aldrig ha sett några

ACC. N:R M. 9410:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6
som helst "spöckerier" el. dyl. i kyrkan eller på kyrkogården, och han kände sig alltid lika trygg inom kyrkans murar, vare sig det var dag eller natt.

Något sådant som insåg han heller aldrig. Sven Johansson befattat sig med, men han kände till "en del fjantar" som brukade gå insåg, vilket dock inte var så vanligt i hela sen.

Meddelaren kände inte till någon "blok" i Örnestad vare sig nu eller för i tiden, men vid Kångebo och i Rims skulle det ha funnits, och i Sjöbo finns det nu nu. De samla- de örter, och gjorde dekokter åt djuren. Spirit användes också mycket som djurmedicin. Så gavs t. ex. kaffegök åt häst med kolik. Mot magsjuka sjukar, som kallades skävem, måtte den bloka med glichöd runt halsen och handleden på det

ACC. N.R. M. 9410:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

spjåka barnet. Sedan skulle läden brännas. Bar-
net skulle sova på vissa sorters mull (t. ex.
kyllögäds mull) och ibland ett linne, som den
klåka först haft något hakus - pakus med. De
auströiga fick av den klåka vissa saker som
skulle brännas. Det fanns 9 sorters skäver,
men skillnaden mellan dem och mannen på
dem vet bara de klåka. Skäveru var den enda
spjådom som mättes bort.

Spjåning förelom ej. —

Med lyfte som modern väl-
lat sitt barn, t. ex. utslag eller värtor, användes
kvättvatten av någon som är död och begravet
(lillevatten). Johnsson berättar, att på Dunder-
gården, Örnestad, hade husets lille son vid fød-
seln underliga deglillevande utslag över hela
ausillett. De hade uppkommit så, att modern
innan sonen föddes, ställt och ättat deg. och

ACC. N:R M. 9410:8

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sedan gick ut till bakugnen, som var så varm
att hon blev överhettad på kinderna och därför
tog sig med sina degiga händer över ansiktet.
Det var spår av denna deg som syntes som
utslag på pojken. Man räddar modern att bo-
sta det, men hon vägrade, och barnet dog.

Valborgsmässorleda förkom.
julgran förkom på långt
linbalk meddelaren kan erinra sig.